

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כח:] (ב) ז"ק כ"ד;
(ג) [מוספ' פ"ג];
(ד) [ישעיה ס"א];

הגהות הב"ח

(א) במשנה אף במעמד
עשה קן וכו' אף בחול
עשה קן;

הגהות הגר"א

[א] במשנה מפני דרוי
המדות. נמחק;

לעזי רש"י

אישקומ"א. קפ"ח.
אורש"י [אדרש"י ר'].
לחורף.

מוסף רש"י

שוקל אדם בשר כנגד
הבלי. טעם המוכר כשר
נמשקל. טע"פ שסור
לשקול לטעם דהתי
מעשה חול. מותר הוא
לשקול כנגד הכלי. וכנגד
הקופיץ. סקן גדול
שקופיץ. טו כשר. דלכא
שימי ולא היו מעשה חול
(דעיל כח.).
אין
(שס.) בורות שיחין
ומערות. להטעם בתי מדרש
לשמן. דמי דמי הלך
לכל ויתן סקן הגוליס
(ב"ק צ"ד).

רבינו חננאל

בסורא אמרי כי תרטא
כו'. פירוש נותן לה
כי תרטא. והוא דבר
ידוע באותו מקום. ולזה
פלגו תרטא. ובשר היו
אומרים כי חלקא ופלגו
חלקא. וכן אחיא וכן
ירבעא בולן שם אותו כלי
הידוע במקומם. [מתנ"י]
אומר אדם לחבירו ביום
טוב מלא לי כלי זה
אבל לא במדה כו'.
אוקמה שמואל הא דתנן
מלא לי כלי זה אע"פ
שמכיל מידה ידועה. כגון
כלי שמכיל קפיו והוא
עשוי להשתמש בו בביתו.
אבל לא במידה. אבל
לא בכלי המיוחד למדור
בו לבני אדם שאני
עשוי להשתמש בו אלא
למדור לבדו. כגון קפיו
שחורא עשוי למדור לו
למכירה ולקנייה אילו
דברי ת"ק. ואתא רבי
יהודה למימר אפילו כלי
העשוי להשתמש בו. כיון
שמכיל מידה ידועה אסור
למלאותו ולתת אותו
לחבירו ביו"ט. שמואל
כאילו מודד ומכור לו.
ואקשינן וכו' ר' יהודה
מחמיר בשמחת יו"ט

אין צדין פרק שלישי ביצה

כ"א.

עין משפט נר מצוה

בו א מיי פ"ד מהל'
יו"ט הלכה כה סמג
לאחין עה טו"ע א"ח
סמגן קח טע"פ א'
בו ב מיי שם סמג שם
טו"ע א"ח סמגן
קח טע"פ ג וסמגן שם
טע"פ א';
ד [טו"ע ח"מ סמגן שם
טע"פ ב];
בו ה מיי שם הלכה כה
סמגן שם טו"ע א"ח
סמגן קח טע"פ ד [וסמגן
שם טע"פ ב];
בו ו מיי וסמגן שם
טו"ע א"ח סמגן
קח טע"פ ד;
ז א מיי וסמגן שם טו"ע
א"ח סמגן קח טע"פ א';

רבינו חננאל (המבשר)

ורבנן [מקילין]. והא
איכסא משענין להו.
דחנן רבי יהודה אומר
שוקל אדם בשר כנגד
הכלי כו'. ופרקינן דרבי
יהודה אורכי יהודה לא
קשיא. ה"מ כבלי שאני
עומד במשקל ידוע לפיכך
מותר. הכא למלאות ולתת
לא בכלי העומד למדה
ידועה ואסור. לרבנן
נמי דאמרי אין משגיחין
במשקל מאונס כל עיקר.
כפי שטענה מעשה חול
ושוקל במאונס בשביל
אבל אסור. אבל הכא
פנימין שנתן אדם אין
כבלי של מדה ושותה
לפיכך מותר. רבה אמר
ובלבד שלא יזכור לו
סכום מדה. מעשה באבא
שאל רב בטיטנא שהיה
ממלא מדותיו מערב יו"ט
כו'. וחכמים אומרים אף
בחוץ עושין כן מפני
מציצי המדות. תנא הוא
כיוס ש' גרבי יין כו'.
ואסיקנא עישה בהן צרכי
צבור. דהניא גול ואינו
יודע מדי גול. ולך יעשה
בהן צרכי צבור. אילו
הן צרכי צבור בורות
שיחין ומערות. יירושלמי
ר' אלעזר אמר לעזריא
בר חמא מלא לי הדין
מגא ולמחר אגן מכילין
ליה. אדבריה רב חסדא.
לומר שם דבריו בפיו
לרבנן עוקבא. ודרש
לא ימורד אדם שעורים
ויתן לפניו בהמה. (א) אבל
באומד קב או קביים
ואינו חושש שטוש מידה.
אמר רב מורדת אשה
קמה ללוש בו. דכיון
ידעיה דלישה חמשת
רבעים ועוד (ב) מסכת
כדי שתחטול חלתה בעין
יפה. ושמואל אמר אסור.
ואסיקנא אביי ואמר השתא
דהנא דבי שמואל מותר
ואמר שמואל אסור

זמדה ומכר ממנה עד שמכר חשבונו נמלא כל הנותר בחצית על ידי
צדיון שהרתיב היין כשמוציאו ומעלה אופיא אישקומ"א בלע"ז ואין
המדה מלאה והן נקראין צדיון לפי שמצדיון אותן מן היין כששומה
אי נמי על דקלשי חייגי ושמן יו צו מלוי מפני שמודבק בשולי המדה
ובדפנותיה וציון שכימי צדיון ולא
בשמן: והצדיון נכנסו כו'. כדפרישית
בצדיון: לפני הגוזרים. של הקדש
לעשות צדיון צרכי הקדש אם ירלו.
והם לא הקדישוה כצדיון אין יכולין
להקדיש שאינו שלהם אי נמי יכולין
הוא ליה גול בעולה"ה: אמרו להם
חכמים אין חסם וקוקין לך. הואיל
ומתחלה לא נתכונתם לגזול שהלקוחות
מוחלין על ידי טרדן ומרופתם שאינם
יכולין לשהות עוד וידעי וקא מחלי:
אף אנו אין רצוננו לך. לזה ליהנות
משל אחרים: אמרו להם. חכמים
א"כ אין לכם לעשות הקדש אלא
לעשות צדיון צרכי רבים שהרי משל
רבים היה ויהנו הצעילים מהן:
ואין יודע למי גול שגול אנשים
הרבים: שיחין ומערות. שמתכנסין
בהן מים וסומן מהן. ובצ"ק (דף נ:)
מפרש מאי צור ומאי שיח ומאי
מערות: אדבריה. הנהיגו ומטייל
עמו במצואות העיר: לא ימורד אדם
קצ שעורין. אפילו ליתן לזהממו
שנראה כמודד למכור: אצל קודר
הוא. צדק עלמנו נוקצ כצרי וממלאו
שלא כדרך שומן לתת צדיו למוכר:
קודר. לשון נוקצ: נחפוס. מבשל
קדרות נמי קרוי נחפוס: יקדית.
ישרוף אורש"י בלע"ז: ענין יפה.
שיעור חלה אחד מכ"ד לכהן וכשאינה
יודעת מדת עיסתה היא מקממת
ולאומרת אין כאן כל כך אצל כשיודעת
מדת עיסתה יודעת מה מפרש ויניה
יפה בה: סנא דבי שמואל. בתוספתא
ססידר שמואל מתנאים שלפניו כמו
ססידר דבי חייא ורבי אשעיא וכמו
ססידר דבי את המשה: הסנא דלמור
שמואל אסור. והוא שנה במשנתו
מותר שמואל בשמעתיה דלמור אסור
הלכה למעשה ידעת לאשמועינן שהצא
לשאלו הלכה לעשות מעשה מורין לו
אסור ואי חזינן איניש דעדיד לא מחינן
צדיה דהלכה דמותר ואין מורין כן:
אין

קא עביד כדעבדין בחול דעבדי אינשי דמקרי חמרא במנא דכילא ושתו:
מעשה באבא שאול בן בטנית: תנא אף במועד עושה כן מפני בטול בית המדרש תנו רבנן כנס
שלש מאות גרבי יין מבורי המדות וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצי המדות והביאום לפני הגוזרים
לירושלים אמרו להם אי אתם זקוקים לך אמרו להם אף אנו אין רצוננו בכך אמרו להם הואיל והחמרתם על
עצמכם עשו מהם צרכי רבים דתניא (ג) גול ואינו יודע למי גול יעשה בהם צרכי רבים מאי ניהו אמר רב חסדא
בורות שיחין ומערות אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש (ה) לא ימורד אדם שעורים ויתן לפניו בהמתו ביו"ט
אבל קודר הוא קב או קבים ונותן לפניו בהמתו ואינו חושש ויהנחתום מודד תבלין ונותן לתוך קדרתו כדי שלא
יקדיה תבשילו אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מורדת אשה קמה ביו"ט ונותנת לתוך עיסתה כדי שתחטול חלה בעין
יפה ושמואל אמר יאסור והא תנא דבי שמואל מותר אמר אביי השתא דאמר שמואל אסור ותנא דבי שמואל מותר
שמואל

בסורא אמרי. דרכן לומר לטעם תן לי תרטא או פלג תרטא ובגד
אמרי חלקא או פלג חלקא ובפומבדיתא אמרי אחיא. כל הטעמים היו
מנתחין בהמותיהם בשוה כך וכך נתיים מן הצהמה ולאותן הנתיים
קרו להו בסורא תרטא ובגד חלקא ובפומבדיתא אחיא ובגד פקוד
רבעא: ברתנ' אצל לא נמדה.

בגמ' מפרש לה ומאי פלוגתא: ו
שהיה ממלא מדותיו כו'. שאין
מודדין ציו"ט: אף בחולו של מועד
עושה כן. בגמ' מפרש טעמא. ולא
גרסינן במתני' מפני דרוי המדות
ואית דגרס ליה והן העלאת הרמימות
ובגמרא מפרש: מפני מלוי המדות.
כשהיה מוכר שמן היה לו מדות הרבה
ומציאין הלקוחות כליהן ומודד לאיש
ואיש במדה לעלמו ומתמנות והולכות
למוד כליהן כל הלינה: גמ' המיוחד
למדה. שמודד ומוכר צו: העומד
למדה. ששששזר זה צא זה תחתיו
אצל עדיין לא מדד צו: ואסור רבי
יהודה למימר. כיון דהוא עלמנו מדה
ולכן עשוי וכדי מדה מחזיק לא ימלאנו
דמחזיק שפיר כמודד ומוכר כעודדין
לחול: כלי קופיץ אין עומדין לך:
כדעבדין בחול. במאונס פעמים
שאין הליטרא לפניו וכיון שידע משקל
כליו שוקל צו: לא קא עבדי כדעבדין
דחול. דעדיין לא ילא טבעו של כלי
זה למדה: שם מדה. רבעא או לוג
אלא כך יאמר לו סתם כלי זה מלא
לי: הכל לא קא עבדי כדעבדין
בחוץ. שדרך לקוחות לומר תן לי לוג
ואין דרכן לומר כלי זה מלא לי בדרך
מקא אלא בדרך הלוואה או מתנה
ואע"ג דמיוחד למדה: עבדי אינשי
דמקרי חמרא. לחציהם: במנא
דכילא. שם מדה: סנא אף במועד
עושה כן מפני בטול בית המדרש.
שהיה חסם גדול וצאס רבים לשאלו
שימו וצמועד רבים עוסקים בתורה
שאין טרודים במלאכה והיה ממלאן
כלילה שאין זמן צית המדרש כדי שיהא
פנוי ציוס. ולמאן דגרס במתני' מפני
צדיו המדות מפרש הכי מפני בטול
צית המדרש של צאי מועד לא יהיה
פנוי לשהות ולצבר מדותיו שלא ירתימו
לפיכך ממלאן כלילה: הוא כנס כו'.
משנתן יין חצית כך וכך לוגין

קא עביד כדעבדין בחול הכא
מעשה באבא שאול בן בטנית: תנא אף במועד עושה כן מפני בטול בית המדרש תנו רבנן כנס
שלש מאות גרבי יין מבורי המדות וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצי המדות והביאום לפני הגוזרים
לירושלים אמרו להם אי אתם זקוקים לך אמרו להם אף אנו אין רצוננו בכך אמרו להם הואיל והחמרתם על
עצמכם עשו מהם צרכי רבים דתניא (ג) גול ואינו יודע למי גול יעשה בהם צרכי רבים מאי ניהו אמר רב חסדא
בורות שיחין ומערות אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש (ה) לא ימורד אדם שעורים ויתן לפניו בהמתו ביו"ט
אבל קודר הוא קב או קבים ונותן לפניו בהמתו ואינו חושש ויהנחתום מודד תבלין ונותן לתוך קדרתו כדי שלא
יקדיה תבשילו אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מורדת אשה קמה ביו"ט ונותנת לתוך עיסתה כדי שתחטול חלה בעין
יפה ושמואל אמר יאסור והא תנא דבי שמואל מותר אמר אביי השתא דאמר שמואל אסור ותנא דבי שמואל מותר
שמואל

(א) צ"ל אצל ליעול באומד
קב או קביים ממדי ואינו חושש
כו'.
(ב) חזון מתי ואין צ"ל ועוד
היא מסכתא ליעול חלתה וכו'.